

Opinnäytetyö AMK

Sosionomi

2025

Sanna Nurmi

Musiikkikasvatus varhaiskasvatuksessa

– Teemallinen materiaalipaketti 3–4-vuotiaiden
lasten musiikkituokioiden toteuttamiseen

Opinnäytetyö AMK | Tiivistelmä

Turun ammattikorkeakoulu

Sosionomi

2025 | 34 sivua

Sanna Nurmi

Musiikkikasvatus varhaiskasvatuksessa

- Teemallinen materiaalipaketti 3–4-vuotiaiden lasten musiikkituokioiden toteuttamiseen.

Opinnäytetyössä kehitin "*Seikkailu musiikkimaahan*" - materiaaleja 3–4-vuotiaiden lasten musiikkituokioiden tueksi. Tavoitteena oli helpottaa varhaiskasvattajien musiikkikasvatuksen suunnittelua ja toteutusta sekä korostaa musiikin merkitystä lasten kielellisessä, motorisessa ja sosiaalisessa kehityksessä. Aineisto kerättiin dialogin, teemahaastattelujen ja lasten osallistamisen avulla.

Tuloksena syntyi helposti hyödynnettävä materiaali, joka sisältää valmiita musiikkituokioiden teemoja Spotifyn-soittolistoilla. Kehittävät materiaalit tukevat varhaiskasvattajia musiikkikasvatuksen monipuolisessa toteuttamisessa sekä helpottaa ja rikastuttaa varhaiskasvatuksen arkea.

Asiasanat:

Musiikkikasvatus, varhaiskasvatus, musiikkituokiot

Bachelor's Thesis | Abstract

Turku University of Applied Sciences

Bachelor of Social Services

2025 | 34 pages

Sanna Nurmi

Music education in early childhood education

-A thematic material package for implementing music sessions for children aged 3–4 years.

-In my thesis, I developed the "*Adventure in Music Land*" materials to support music sessions for children aged 3–4 years. The goal was to simplify the planning and implementation of music education for early childhood educators while emphasizing the importance of music in children's linguistic, motor, and social development. The data was collected through dialogue, thematic interviews, and children's participation.

The result is an easy-to-use material package that includes ready-made music session themes with Spotify playlists. These developmental materials support educators in implementing diverse music education activities, making the planning process easier and enriching the everyday practices of early childhood education.

Keywords:

Music education. Early Childhood Education, Music Sessions

Sisältö

1 Johdanto	5
2 Kehittämistyön lähtökohdat	6
2.1 Kehittämisympäristö ja toimeksiantajan kuvaus	6
2.2 Kehittämistyön tavoite ja kehittämistehtävä	7
3 Musiikki varhaiskasvatuksessa	8
3.1 Musiikkikasvatuksen lähtökohdat	8
3.2 Lapsen musiikillinen kehitys 3–4 vuoden iässä	9
3.3 Musiikkikasvatuksen menetelmät	12
3.4 Varhaiskasvattajan rooli musiikkikasvatuksessa	15
4 Kehittämistyön toteutus ja tulokset	17
4.1 Kehittämisprosessin kuvaus ja aikataulu	17
4.2 Käytetyt kehittämismenetelmät ja tiedonkeruun hyödyntäminen	19
4.3 Kehittämistyön tuotos ja arviointi	24
5 Kehittämistyön arviointi ja pohdinta	26
5.1 Kehittämisprosessin arviointi	26
5.2 Kehittämistyön eettisyys ja luotettavuus	27
5.4 Ammatillinen kasvu ja jatkokehittäminen	28
Lähteet	30
Liitteet	
Liite 1. Kasvattajille esitetyt haastattelu kysymykset	

1 Johdanto

Opinnäytetyöni aiheena oli musiikkikasvatus varhaiskasvatuksessa. Toimeksiantajana toimi Kosken TI varhaiskasvatus, ja kehittämistyöni toteutui päiväkotinäyttelyssä Naavatassun Vaeltajien ryhmässä. Opinnäytetyöni tuotoksena syntyi Seikkailu musiikkimaahan -materiaalipaketti työväliseksi varhaiskasvattajille. Materiaalipaketti sisältää teemoitettuja musiikkituokioita, varhaiskasvatuksen musiikkihetkiin.

Tavoitteena oli tutustua 3–4-vuotiaiden lasten musiikillisen kehityksen vaiheisiin, musiikkikasvatukseen varhaiskasvatuksessa ja siihen, mikä on kasvattajan rooli musiikkituokioiden järjestämisessä. Halusin luoda materiaalipaketin, joka sisältää monipuolisesti erilaisia teemoja, joita varhaiskasvattajat voisivat hyödyntää tuokioidensa suunnittelussa. Tarkoituksena oli, että muutkin kasvattajat, jotka eivät koe musiikkia vahvuudekseen, voisivat innostua ja toteuttaa musiikkia varhaiskasvatuksen arjessa. Teemojen tiedonkeruu tapahtui varhaiskasvatuksen henkilöstölle tiimipalaverissa, keskustellen tärkeistä ja tarpeellisista teemoista.

2 Kehittämistyön lähtökohdat

2.1 Kehittämisympäristö ja toimeksiantajan kuvaus

Varhaiskasvatus on kunnan ylläpitämää, valtionavunpiiriin kuuluvaa toimintaa. Varhaiskasvatus tukee kotia ja kotikasvatusta sekä toimii kehitysvirikkeiden antajana, pyrkii edistämään lapsen oppimismahdollisuutta sekä kouluvalmiutta. Varhaiskasvatuksella on keskeinen rooli lasten tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämässä sekä syrjäytymisen ehkäisyssä. Varhaiskasvatuksessa omaksutut tiedot ja taidot tukevat lasten osallisuutta ja auttavat heitä kehittymään aktiivisiksi toimijoiksi yhteiskunnassa. (Opetushallitus 2022, 16).

Koskella toimii kaksi päiväkotia, päiväkotia Naavatassu, jossa toimii kolme kokopäiväryhmää, Tutkijat, Etsijät ja Vaeltajat. Kaikissa ryhmissä työskentelee yksi varhaiskasvatuksen opettaja ja kaksi varhaiskasvatuksen lastenhoitajaa. Töpöhännäntuvassa järjestetään esiopetusta sekä täydentävää varhaiskasvatusta. Siellä työskentelee varhaiskasvatuksen opettaja, jolla on esiopetuspätevyys ja varhaiskasvatuksen lastenhoitajia riippuen lasten suhdeluvusta. Kosken TI varhaiskasvatuksella on myös oma varhaiskasvatuksen erityisopettaja, joka toimii myös pedagogisena johtajana.

Tein kehittämistyöni Kosken TI kunnalle Naavatassun päiväkotiin, Vaeltajien ryhmään. Vaeltajien ryhmässä on tammikuusta alkaen 13 lasta. Vaeltajien ryhmässä toteutuu myös perhepäivähoidon varahoito eli perhepäivähoitajan sairastuttua tai hänen ollessa tasoitusvapaalla tulee hänen ryhmänsä Vaeltajiin varahoitoon. Vaeltajissa on pääsääntöisesti 3–4-vuotiaita lapsia, mutta varalasten ollessa paikalla voi ikäjakauma olla alle 1–4-vuotiaat. Kosken varhaiskasvatuksessa toteutetaan monipuolisesti kaikkia oppimisenalueita ja musiikkikasvatus liittyy tavalla tai toisella jokaiseen alueeseen. Varhaiskasvatuksen työntekijöillä on mahtavia vahvuuksia, joita jokainen pääsee toteuttamaan. Musiikkikasvatusta toteutetaan monipuolisesti, mutta harva kasvattaja luettelee sen vahvuksiinsa.

2.2 Kehittämistyön tavoite ja kehittämistehtävä

Kehittämistyöni tavoitteena oli tukea lasten musiikillista kehitystä sekä edistää varhaiskasvattajien osaamista musiikkikasvatuksen toteuttamisessa. Usein varhaiskasvatuksessa törmäsin siihen, että erityisesti musiikkituokiota suunnitellessa täytyi ensin selata monia laulukirjoja tai vastaavia opuksia löytääkseen jotakin teemaan sopivaa. Halusin luoda varhaiskasvatukseen tarkoitetun materiaalipaketin, joka sisältäisi erilaisia teemoitettuja musiikkituokioita. Tavoitteena oli luoda helposti luettava, ymmärrettävä ja erilaisia teemoitettuja musiikkituokioita sisältävä paketti 3–4-vuotiaille lapsille. Materiaalipaketti oli suunniteltu varhaiskasvatuksen henkilöstön käyttöön.

Kosken TI varhaiskasvattajilla ei ole vahvaa musiikillista taustaa, joten helppokäyttöinen materiaalipaketti tuo heille varmuutta ja työkaluja musiikkikasvatuksen toteuttamiseen. Lisäksi valmis materiaali säästäisi aikaa ja helpottaisi musiikkituokioiden suunnittelua, koska sopivia lauluja ja aktiviteetteja ei tarvitsisi etsiä monesta eri paikasta. Teemoitetut musiikkituokiot tuovat mukanaan monipuolisuutta ja auttavat lapsia yhdistämään musiikin muihin oppimisen alueisiin, kuten esimerkiksi tunteisiin. Lisäksi materiaali huomioisi lasten yksilölliset tarpeet ja oppimistyyliä, mikä edistäisi jokaisen lapsen osallistumista. Musiikkituokiot tuovat iloa, luovuutta ja yhteisöllisyyttä varhaiskasvatukseen, ja tämä vahvistaisi lasten sosiaalisia taitoja ja tunnetaitoja. Musiikkihetket tukevat myös muita oppimisalueita, kuten matemaattista ja kielellistä kehitystä. Kokonaisuudessaan tällainen työ edistäisi varhaiskasvatuksen tavoitteita tarjoamalla laadukkaita ja helposti toteutettavia musiikillisia oppimiskokemuksia.

3 Musiikki varhaiskasvatuksessa

3.1 Musiikkikasvatuksen lähtökohdat

Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan alle kouluikäiselle suunnattua kokonaisuutta, jonka pedagogiikka painottuu hoitoon, opetukseen ja kasvatukseen. (Opetushallitus 2022, 9, 16.) Opetut tiedot ja taidot varhaiskasvatuksessa, vahvistavat lapsen osallisuutta ja toimijuutta yhteiskunnassa. Tämän tavoitteena on tukea lapsen kehitystä, kasvua sekä oppimista yhdessä huoltajien kanssa ja mahdollistaa heidän työssäkäyntinsä sekä opiskelu. Varhaiskasvatuksen tehtäviin kuuluu lisäksi myös syrjäytymisen ehkäiseminen, lasten tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen sekä oppimisvalmiuksien kehittäminen. Kunnalla on velvollisuus järjestää varhaiskasvatusta sellaisin toimintamuodoin ja niin laajasti kuin kunnassa vain on tarvetta. Varhaiskasvatusta järjestetään kunnissa yleensä päiväkodeissa tai perhepäivähoidossa. Kunta voi tarjota varhaiskasvatuspalveluita itse tai hankkia palveluita julkiselta tai yksityiseltä palvelun tuottajalta. (Opetushallitus 2022, 9, 16.)

Lasten oikeus monipuoliseen oppimiseen kattaa eri oppimisen alueet, jotka eivät ole erillisiä ja irrallisia, vaan niitä voidaan yhdistää ja soveltaa lapsen mielenkiinnon ja osaamisen mukaan. Näin oppimisen aihepiirit rikastuvat ja muotoutuvat lasten yksilöllisten tarpeiden ja kiinnostusten mukaisesti. Oppimisen alueet ovat kielten rikas maailma, ilmaisun monet muodot, minä ja meidän yhteisömme, tutkin ja toimin ympäristössäni sekä kasvan, liikun ja kehityn. (Opetushallitus 2022, 44.) Kun kasvattaja varmistaa, että lapsi saa kokemuksia kaikilla näillä osa-alueilla, se antaa lapselle vankan pohjan elämälle. Musiikkikasvatuksen avulla voidaan vahvistaa kaikkia näitä viittä oppimisen aluetta.

Yksi varhaiskasvatussuunnitelman oppimisalueista on kielten rikas maailma. Varhaiskasvatuksen keskeinen tehtävä on edistää lasten kielellisten taitojen ja identiteetin vahvistumista. Tutkimukset osoittavat, että laadukkaalla musiikkikasvatuksella voidaan tukea lapsen kielellistä kehitystä. Musiikkikasvatuksen osana tapahtuva loruttelu, rytmittely ja laulaminen

edistävät kielellisen muistin kehittymistä ja lasten sanavaraston laajenemista. (Opetushallitus 2022, 46.)

Toinen merkittävä oppimisalue, joka on myös pääpainona tässä työssä, on ilmaisun monet muodot, johon musiikillinen ilmaisu sisältyy.

Musiikkikasvatuksen päämääränä on tarjota lapsille musiikillisia kokemuksia ja vahvistaa heidän suhdettaan sekä kiinnostustaan musiikkia kohtaan. Itsensä ilmaiseminen edistää lasten oppimista, vahvistaa myönteistä minäkuvausta, sosiaalisia taitoja ja valmiuksia ymmärtää sekä jäsentää ympäröivää maailmaa. Loruttelun, rytmittämisen ja laulamisen lisäksi lapset saavat tutustua erilaisiin soittimiin, harjoitella musiikin kuuntelemista ja liikkua musiikin tahdissa. Kokonaisvaltaisuus ja eri ilmaisumuotojen yhdistäminen ovat keskeisiä lapsille suunnatussa ilmaisussa. (Opetushallitus 2022, 47.)

3.2 Lapsen musiikillinen kehitys 3–4 vuoden iässä

Pienen lapsen oppiminen musiikin parissa on merkityksellinen ja monimuotoinen prosessi. Custoderon (2005) mukaan parhaiten lapset aktivoituvat musiikilliseen ilmaisuun vapaamuotoisissa ja luonnollisissa musiikkitilanteissa. Varhaisten musiikillisten oppimiskokemusten tulisi syntyä tilanteissa, joissa lapsi tuntee olevansa hyväksytty ja rakastettu ilman suorituspainetta. Musiikin tulisi olla osa leikinomaisia kokemuksia, joita ohjaa musiikkikasvatuksesta innostunut kasvattajalapsilähtöisesti. Musiikillinen kokemus ja leikinomainen ilmaisu voivat parhaimmillaan viedä lapsen mielihyvään tuottavaan virtaavaan flow-kokemukseen. (Turja 2020, 125.) Keskeistä on leikkiä äänillä ja oppia musiikillisiä peruskäsitteitä musiikillisen leikin ja tutkimisen kautta. Äänellä on neljä perusominaisuutta: sointiväri, voimakkuus, kesto ja taso. Tutustumalla näihin äänen ominaisuuksiin toiminnallisesti ja yhdistämällä niihin leikkiä ja mielikuvia, musiikilliset käsitteet tulevat luontevasti tutuiksi lapselle. (Turja 2020, 131–132.)

Lapsen iän ja kehitysvaiheiden tuntemus on keskeinen osa musiikkitoiminnan suunnittelua ja toteutusta. On kuitenkin tärkeää muistaa, että jokainen lapsi kehittyy yksilöllisesti omien vahvuksiensa ja valmiuksiensa mukaan.

Tutkimukset osoittavat, että varhaislapsuuden musiikkikasvatuksella voi olla myönteisiä vaikutuksia oppimiskyvyn kehittymiseen eri osa-alueilla ja eri kehitysvaiheissa. Lapsen kokonaisvaltaisen kehityksen kannalta merkittävää on turvallinen ja hyväksyvä kasvuympäristö, jossa hän tuntee kuuluvansa joukkoon ja olevansa arvostettu. Musiikin rooli oppimisympäristössä vaikuttaa myös lapsen musiikilliseen kehitykseen – mitä enemmän hän altistuu musiikille, sitä paremmat mahdollisuudet hänellä on kehittää musiikillisia taitojaan. Musiikillinen kehitys ei kuitenkaan etene ennalta määrätystä järjestyksessä tai ikävaiheisiin sidottuna. Sen sijaan kehitystä voidaan tarkastella yleisten suuntaviivojen mukaisesti ja soveltaa niitä joustavasti kunkin lapsen yksilöllisten tarpeiden mukaan. (Ruokonen 2017, 63–64.)

Alle kouluikäinen lapsi oppii laulun luontaisesti korvakuulolla sekä matkimalla, kun opetellaan yhdessä laulujen sanoja, opettelusta helpompaa tekee kasvattajan suun liikkeiden ja ilmeiden seuraaminen (Krokkfors 2017, 161). Kolmevuotias lapsi pystyy yleensä toistamaan tutun ja lyhyen laulun kokonaisuudessaan oikein. Lapsen omaehtoiset lauleskelut voivat koostua sekä opituista lauluista että omista muunnelmista, joissa sanat, rytmi ja melodia voivat vaihdella. Tässä iässä lapsi osallistuu innokkaasti laululeikkeihin ja osoittaa kiinnostusta yhteislaulua kohtaan, esimerkiksi piirissä laulamiseen. Laulujen opettamisessa tehokas menetelmä on kaikumenetelmä, jossa lyhyt säe toistetaan kasvattajan perässä. Kasvattaja voi ohjata lapsia laulamaan yhdessä yksinkertaisilla ohjeilla, kuten laulamalla heidän kanssaan ja rohkaisemalla aloittamaan laulu yhtä aikaa. Laulamisen ohjaaminen tukee paitsi musiikillista kehitystä myös kielen oppimista ja puheen kehitystä. (Nurmilaakso 2011, 67.)

Musiikki tarjoaa lapselle iloa ja mielihyvää sekä toimii hauskuuden ja viihtymisen lähteenä. Lapsi nauttii musiikin tekemisestä ja kuuntelemisesta, ja se luo yhteyden lapsen mielikuvitusmaailmaan, jossa leikeillä ja mielikuvituksella on tärkeä rooli. Musiikki myös luo turvallisuuden tunnetta ja auttaa rauhoittumaan. Sosiaalisesti musiikki toimii vuorovaikutuksen välineenä, joka auttaa lasta kohtaamaan ihmisten välisen kanssakäymisen haasteet ja pohtimaan eettisiä ja moraalisia kysymyksiä. Ryhmässä toimiminen ja

pedagoginen ohjaus mahdollistavat lapsen ja koko ryhmän ylittää omia rajojaan ja saavuttaa onnistumisen iloa musiikin parissa. Musiikkikasvatuksessa keskeistä on ilon ja osallistumisen kokeminen. Sen avulla pyritään luomaan positiivinen suhtautuminen musiikkiin ja tukemaan oppimista myös lukemisessa ja kirjoittamisessa. Tärkeää on myös muistaa, että musiikki on leikkisä tapa oppia. (Luokkala 2018, 12–13.)

Musiikin luominen, tulkitseminen, esittäminen ja kuunteleminen ovat kaikki sosiaalisesti merkittäviä toimintoja. Musiikki tarjoaa jaettuja kokemuksia ja ymmärrystä, jotka yhdistävät sosiaalisia ryhmiä ja tukevat niiden identiteettiä. Tämä näkyy lasten leikeissä ja nuoruudessa, jossa musiikista tulee olennainen osa heidän valitsemaa kulttuuria. Musiikkia hyödynnetään myös ympäristöissä. Se edistää positiivista käytöstä, jaettua onnistumisen tunnetta, fyysistä yhteistoimintaa, keskittymistä, motivaatiota ja ryhmän tunnetta. Musiikki luo ja vahvistaa sosiaalisia siteitä ryhmän jäsenten välillä endorfiinien avulla, jotka vapautuvat synkronoiduista ponnisteluista laulun tai soiton aikana ja osallistuvat sosiaaliseen yhteenkuuluvuuteen eri lajeissa. (Hallam & Himonides 2022.)

3–4-vuotiaiden lasten musikaalinen kehitys etenee puhumisen ja laulamisen myötä. He oppivat hallitsemaan ja tuottamaan ääntään vähitellen kehittyessään. Yksinkertaisten ja rytmisten laulujen avulla lapset oppivat musiikin melodioita ja erilaisia muotoja, mikä on heille merkityksellistä. Laulaminen tarjoaa lapsille (Luokkala 2018, 38–39.)

Perusliikettä ja sanarytmiä harjoitellaan 3–4-vuotiaiden lasten kanssa monin eri tavoin käyttäen keho- ja rytmi-instrumentteja. Lapset pääsevät kokemaan rytmejä koko kehollaan ja osallistumaan niihin innokkaasti. Yksinkertaiset laulut ja tutut lorut, joissa muoto on selkeä ja melodia yksinkertainen, edistävät sekä puheen että rytmittämisen kehittymistä. (Piispanen 2019, 34.)

Laulujen tulisi olla sopivia lasten ikävaiheeseen ja heidän ymmärrystasoonsa; laulujen sanat tulisi olla selkeitä ja helppoja ymmärtää. On suositeltavaa, että pienet lapset tottuvat monipuoliseen musiikkiin. Tässä iässä lapset eivät yleensä ole vielä muodostaneet vahvoja mielipiteitä musiikkilajeista, joten he ovat avoimia erilaisille musiikkityyleille. On yleistä, että lapsella voi olla

haasteita laulaa ja soittaa samanaikaisesti. Liikkeiden yhdistäminen lauluun voi myös olla vaikeaa. Mitä tutumpi laulu on, sitä helpompaa lapsen on yhdistää eri toimintoja samanaikaisesti. Lisäksi lapsella saattaa olla vaikeuksia laulaa yhdessä muiden kanssa tässä vaiheessa. (Piispanen 2019, 55.)

Kolme- ja nelivuotiaiden lasten kanssa jatketaan äänen ja hiljaisuuden eron hahmottamista sekä musiikin samankaltaisten ja erilaisten muotojen erottelua. Tässä vaiheessa lapsille voidaan opettaa myös eroa soolon ja yhteissoiton välillä sekä erilaisia musiikillisia rakenteita, kuten vapaamuotoisuutta, parittomuutta, kahdenpuolista rakennetta ja sarjarakennetta. Kaikki musiikin muotoon liittyvät harjoitukset aloitetaan ensin kokemuksellisesti liikkuen ja sitten vahvistetaan soiton avulla. Harjoitusten tulisi olla sopivan helppoja, jotta lasten on helpompi hahmottaa musiikin rakennetta. (Piispanen 2019, 62–63.)

3.3 Musiikkikasvatuksen menetelmät

Musiikki on yksi monista ilmaisun keinoista, ja varhaiskasvatuksessa sillä on tärkeä rooli lapsen kokonaisvaltaisen ilmaisun tukemisessa. Lasten kiinnostusta musiikkiin voidaan vahvistaa tarjoamalla monipuolisia musiikillisia kokemuksia, jotka tukevat heidän oppimistaan ja kehitystään. Musiikillinen toiminta voi edistää lapsen sosiaalisia taitoja, vahvistaa myönteistä minäkuvaa ja auttaa ymmärtämään sekä jäsentämään ympäröivää maailmaa. Lisäksi musiikki tukee ajattelun ja oppimisen taitojen kehittymistä, sillä se yhdistää rytmin, liikkeen, kuuntelun ja vuorovaikutuksen. Varhaiskasvatuksessa on tärkeää tarjota monipuolisia mahdollisuuksia musiikin parissa toimimiseen, kuten laulamista, loruttelua, soittimiin tutustumista ja soittamista, musiikin tahdissa liikkumista sekä musiikin kuuntelua. Oppimisympäristön suunnittelussa on keskeistä huomioida tilan käytettävyys, käytettävissä olevat soittimet ja muut musiikilliset välineet sekä ympäristön esteettiset elementit, jotka voivat innostaa lapsia musiikilliseen ilmaisuun. Keskeistä on myös huomioida lasten mielenkiinnon kohteet ja heidän kasvuympäristönsä merkitykselliset asiat musiikkikasvatuksen sisältöjen suunnittelussa. Jotta musiikkitoiminta olisi pedagogisesti laadukasta, sen tulee perustua suunnitelmallisuuteen, dokumentointiin ja jatkuvaan

arviointiin, mikä varmistaa sen monipuolisuuden ja kehittävyysvarhaiskasvatuksen eri oppimisen alueilla. (Ruukonen 2017, 345–346, 350.)

Lapsille suunnattuja lauluhetkiä ohjattaessa kasvattajan on hyvä ottaa huomioon useita tekijöitä, jotta kokemus on lapsille miellyttävä ja kehitystasoon sopiva. Yksi keskeisimmistä seikoista on laulujen valinta, sillä lasten ikä ja kehitysvaihe vaikuttavat suuresti siihen, miten he voivat osallistua musiikilliseen toimintaan. Koska pienten lasten ääntä tuottavat lihakset kehittyvät vielä, laulujen valinnassa on tärkeää huomioida sanojen määrä, laulun tempo sekä sävellaji. Liian nopeatempoiset tai monimutkaiset kappaleet voivat olla haastavia, joten kasvattajan on hyvä mukauttaa tempoa ja valita kappaleita, jotka tukevat lasten luonnollista äänenkäyttöä ja laulamisen iloa. Laulujen sävellajin tulisi olla lasten äänialalle sopiva, jotta he voivat laulaa mukavasti ilman turhaa ponnistelua. Lauluhetkien suunnittelussa tavoitteena on mahdollistaa kaikille lapsille onnistumisen kokemus ja innostaa heitä osallistumaan musiikin keinoin. Sopivilla kappalevalinnoilla ja kasvattajan joustavalla ohjauksella voidaan varmistaa, että jokainen lapsi pääsee mukaan lauluhetkeen omalla tavallaan. (Krokkfors 2017, 159–176.)

Kasvattajan tulisi kannustaa lapsia leikittelemään oman äänensä kanssa monilla eri tavoilla. Äänen käytöllä jokainen lapsi toteuttaa omaa persoonallista tapaa ilmaista musiikkia ja tämän pitäisi tuottaa iloa kaikille. Päiväkotiryhmissä lapset ovat usein eri-ikäisiä ja ryhmät voivat olla suuria. Tässä tilanteessa kasvattajan tärkeä tehtävä on valita lauluja, jotka osallistavat mahdollisimman monta lasta. Pienet lapset oppivat usein laulujen sanat kuuntelemalla ja matkimalla, joten kaiken menetelmä on hyödyllinen. Kasvattaja voi ensin laulaa ja lapset toistavat perässä. Kuvallinen ilmaisu voi myös auttaa vahvistamaan laulujen sisältöä ja sanoja. Lauluhetket voivat alkaa äänenavauksella, mikä auttaa lapsia valmistautumaan äänen käyttöön ja laulamiseen, samalla harjoitellaan tempon ja dynamiikan vaihtelua. Äänenkäyttöharjoitukset voivat sisältää erilaisten äänneiden laulamista tai eri eläinten ja äänien matkimista. (Krokkfors 2017, 159–176.)

Lasten musiikkikasvatuksessa on neljä keskeistä osa-alueita: laulaminen ja äänenkäyttö, soittaminen, musiikin kuuntelu sekä musiikkiliikunta.

Musiikkikasvatuksen tavoitteena on luoda lapsille innostava kokonaisuus, jossa leikki yhdistyy musiikilliseen oppimiseen ja tukee heidän kehitystään. (Ruokonen 2017, 305–306.) Laadukkaassa musiikkikasvatuksessa toteutuvat nämä peruselementit ja silloin, saadaan mahdollistettua lapselle monipuolinen oppiminen (Luukkala 2018, 16).

Lasta tulee kannustaa ilmaisemaan itseään äänellisesti, laulamaan luonnollisesti ja rennosti. Lapsen kanssa tulee harjoitella hänen oman äänensä kuuntelemista, jotta hän oppii tuottamaan melodian oikein. Yksinkertaiset ja tutut laulut toimivat hyvin harjoituksissa. Lapsen tulee saada laulaa yksin ja yhdessä muiden kanssa, sekä säestyksen kanssa että ilman. Lapselle voi olla helpompaa keskittyä vain laulamiseen ilman samanaikaista soittoa. Lasta on hyvä rohkaista kokeilemaan äänellistä improvisointia ja omien laulujen luomista. Loruttelu auttaa kehittämään elävää puheääntä ja selkeää artikulaatiota. Laulaminen edistää lapsen kykyä tunnistaa melodioita ja musiikillisia rakenteita. Kyky hallita omaa ääntään ja ilmaista itseään laulamalla kehittyy lapsen muun kehityksen myötä. Rytmikkäät ja selkeärakenteiset laulut auttavat lasta ymmärtämään laulujen melodioita ja musiikillisiä muotoja. (Ruokonen 2017, 115–116.) Lapsi innostuu soittamisesta erilaisten soitinten äänistä ja siitä, miten hän pystyy tuottamaan ääntä soittimilla (Seppänen ym. 2017, 213).

Soittamisen aloittaminen tapahtuu käyttämällä omaa kehoa soittimena. Kehosoittimet mahdollistavat rytmittämisen missä tahansa tilanteessa. Kehosoittimet ovat aina käytettävissä, ja eri-ikäiset lapset voivat helposti osallistua musisointiin ja harjoitella kehonsa käyttöä. Kehon avulla esimerkiksi tömistelyt ja sormien napsuttelut ovat helposti toteutettavissa. (Luukkala & Grahn 2018, 17.) Kasvattajan tehtävänä on omalla esimerkillään näyttää soittimien käyttö ja huomioida niiden yhteensopivuus. Vähitellen siirrytään perusrhythmeistä monimutkaisempiin rytmikuvioiden harjoituksiin (Piispanen 2019, 118–119).

Lapsen osallistuessa liikuntaan, musiikki voi toimia osana aktiviteettia. Musiikkiliikunta tarjoaa mahdollisuuden ilmaista itseään ja kokea liikettä musiikin tahdissa. Tämä korostaa kehon käyttöä ja auttaa lasta tutustumaan omaan kehoonsa. (Luukkala & Grahan 2018, 16.)

Musiikkiliikunnassa yhdistyvät monipuolisesti musiikin eri elementit, kuten laulaminen, musiikin kuuntelu, liikkuminen musiikin tahdissa ja mahdollisesti myös soittaminen. Musiikkiliikunta tuo esiin musiikin tärkeitä osa-alueita, kuten taukojen ja äänen keston merkityksen, eri sävellajeja, dynamiikan vaihtelua, rytmiä, tempon vaihtelua ja musiikin erilaisia sävyjä. Musiikkiliikunta voi sisältää laululeikkejä, luovaa musiikkiliikuntaa, tanssia ja erilaisia koreografioita. Aktiivinen kuuntelu on keskeinen osa musiikkiliikuntaa, sillä se saa koko kehon liikkumaan musiikin mukana. (Seppänen ym. 2017, 273–278.) Musiikkiliikunta parantaa keskittymiskykyä, mikä voi edistää myönteisesti oppimista. Erityisesti musiikkiliikunta ryhmässä luo positiivista energiaa. (Paasolainen 2017, 31.)

Muista laulaa hyvässä ryhdissä ja kannustaa lapsia myös hyvään istuma- tai seisoma-asentoon. Valitse lapselle sopiva sävellaji ja anna selkeä alkuääni sekä tempo. Jos käytätte vuorolaulua, osoita selvästi, milloin on sinun ja milloin lasten vuoro. Lasten laulamista rohkaistaan, mutta ketään ei pakoteta. Parasta kannustusta on kasvattajan positiivinen palaute, jota ei voi koskaan antaa liikaa. Opittua laulua on hyvä toistaa useiden viikkojen ajan, esimerkiksi kaksi tai kolme kertaa, jotta kaikki lapset ehtivät oppia sen. Kun lapset osaavat laulun hyvin, voidaan alkaa käyttää rytmi- tai melodiasoittimia. (Piispanen 2019, 112–113.)

3.4 Varhaiskasvattajan rooli musiikkikasvatuksessa

On tärkeää ymmärtää, että jokaisella meistä on omat vahvuutemme musiikin parissa, eikä musiikkia työvälineenä käyttävän aikuisen tarvitse olla huippulahjakas musiikissa. Olennaisempaa on hyväksyä oma musikaalisuutensa sellaisena kuin se on ja luoda sillä pohja musiikkitoiminnalle. Työyhteisössä on hyvä kannustaa avoimeen keskusteluun musikaalisuudesta ja tukea jokaisen vahvuuksien, osaamisalueiden, pelkojen ja epävarmuustekijöiden esiintuomista. Tavoitteena on, että osaajat jakaisivat tietoaan ja taitojaan sekä innostaisivat kaikkia musiikin monipuoliseen käyttöön arjen työssä. (Luokkala ym. 2018, 7.)

Kasvattajan tulee hallita teoreettinen tieto lapsen kehityksestä, kasvusta ja oppimisesta sekä jatkuvasti arvioida ja kehittää omaa pedagogista ajatteluaan. Musiikillisen oppimisympäristön luominen on kasvattajan vastuulla, sillä lapsen taidolliset ja tiedolliset valmiudet kehittyvät yksilöllisesti. Monipuolinen ja kannustava ympäristö tukee lapsen musiikillista ilmaisua ja oppimista hänen omista lähtökohdistaan käsin. (Ruokonen 2017, 64, 122.)

Meidän on kasvattajina tärkeää olla valppaana ja innostua joka päivä lasten ja heidän ideoittensa äärellä. Yksi kasvattajan keskeisistä ominaisuuksista on joustavuus, kyky muokata omia suunnitelmiaan ja tarttua hetkeen. Jotkut lapset haluavat olla aktiivisia ja osallistua kaikkeen, toiset lapset nauttivat, kun saavat katsella sivusta ja osallistua omalla tavallaan. Kasvattajan tehtävänä on löytää jokaiselle lapselle sopiva tapa osallistua toimintaan. On hyväksyttävää istua ja seurata muiden toimintaa, mikäli se ei häiritse muiden ryhmän jäsenten osallistumista. Jokaiselle lapselle tarjotaan mahdollisuus osallistua toimintaan omalla tavallaan ja omien lähtökohtiensa pohjalta. (Piispanen 2019, 16–17.)

Työstään innostunut kasvattaja on kaiken toiminnan kulmakivi. Hänen esimerkkinsä innostaa lapset mukaan toimintaan. Lasten into ja halu osallistua, kokeilla ja olla mukana musiikkihetkissä ovat opettajalle palkitsevia asioita. Aikuisen innostus, motivaatio ja jaksaminen pohjautuvat lasten iloon ja innostukseen. Jokainen musiikkihetki on lapselle ainutlaatuinen elämys. Työyhteisössä on tärkeää pitää mielessä, että työskentelemme lasten hyväksi ja tarjoamme heille elämyksiä, eikä niinkään huomioida muiden työntekijöiden arviointia. (Luokkala 2018, 18.)

Toiminnallisuuden ydinajatus pohjautuu yhteisöllisyyteen, jossa keskeistä on yhdessä tekeminen, kokemusten jakaminen ja niiden kautta oppiminen. Toimintaan sisältyy usein luovia elementtejä, jotka tukevat yksilön persoonallisuuden kehittymistä ja oppimisprosessia. Tärkeässä roolissa ovat myös vuorovaikutus ryhmän jäsenten kesken, yhteisten tavoitteiden asettaminen sekä keinojen etsiminen niiden saavuttamiseksi. (Nivala & Ryyänen, 2024, s. 556–568.)

4 Kehittämistyön toteutus ja tulokset

4.1 Kehittämisprosessin kuvaus ja aikataulu

Kehittämistyö voidaan jakaa lineaarisesti neljään vaiheeseen: tavoitteen asettaminen, suunnittelu, toteutus ja lopetus sekä arviointi. Prosessi alkaa aloitusvaiheella, johon kuuluvat tunnistettu kehittämistarve, määritelty kehittämistehtävä, työn toimintaympäristö ja mukana olevat osapuolet. (Salonen 2013, 15–17). Aloitusvaiheen jälkeen tulee suunnitteluvaihe, jonka aikana laaditaan kirjallinen suunnitelma tulevaa kehittämistyötä varten. Tässä suunnitelmassa määritellään kehittämistyön tavoite, kuvataan toimintaympäristö ja yksityiskohtaisesti esitetään työvaiheet. (Salonen 2013, 17.) Esivaihetta seuraa käytännön toteutus, eli työstövaihe, joka on ratkaisevan tärkeä kehittämistyön onnistumiselle. Tässä vaiheessa on olennaista saada tukea ja ohjausta sekä vertaistukea, jotta työskentely sujuisi mahdollisimman hyvin. (Salonen 2013, 18.) Kehittämistyössä käytetään tiedonhankintamenetelmiä kohderyhmän tarpeiden selvittämiseksi ja tapahtuman tai tuotteen kohderyhmälähtöiseksi toteuttamiseksi. Jos aiheesta on vain vähän tutkittua tietoa, aineistoa voidaan kerätä myös tiedonhankintamenetelmien avulla. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 57.)

Lähdin toteuttamaan opinnäytetyötä omalle työpaikalleni. Musiikki varhaiskasvatuksessa oli ideani jo silloin 2010 kun aloitin sosionomiopinnot. Onneksi tälle työlle oli vieläkin tarvetta. Tammikuussa 2024 aloitin perehtymisen teoreettiseen tietoon. Varhaiskasvatuksen ja musiikkikasvatuksen alalta löytyi useita laadukkaita teoksia, joita hyödynsin tässä kehittämistyössä. Aluksi perehdyin varhaiskasvatuksen ja musiikkikasvatuksen teoreettiseen tietoon monipuolisen kirjallisuuden avulla. Näiden tietojen pohjalta aloin rakentaa kehittämistyön tietoperustaa. Helmikuussa kävin vierailmassa päiväkodin jokaisessa tiimissä ja lähdin ryhmäkeskusteluiden kautta kartoittamaan, millaisia teemoja materiaalipakettiin kaivataan. Maaliskuussa keskusteluiden jälkeen, koostin listan teemoista mitkä nousivat esille. Huhtikuun loppupuolella esittelin erilaisia teemoja Vaeltajien lapsiryhmälle ja havainnoin nousiko lapsilta esiin

vielä muita teemoja, ja mistä lauluista lapset innostuivat eniten. Tarjosin lapsille musiikkituokioissa kasvattajien ehdottamia teema vaihtoehtoja, joista he saivat äänestää ”hymynaama-tikuin” omia suosikkejaan.

Pidin huhtikuun aikana lapsiryhmälle kolme tuokiota, tuokioksi valikoituivat ne, joissa oli eniten lauluvaihtoehtoja ja lapset saivat karsia pois ne mitkä eivät houkuttelleet ja innostaneet heitä. Tuokioiksi valikoitui: sormileikki, eläimet ja kulkuneuvot. Näiden tuokioiden sisältöihin pääsi Vaeltajien ryhmän lapset vaikuttamaan. Kun olin saanut lasten palautteen musiikkituokioista, aloin koota ja kehittää materiaalipakettia valituista teemoista. Keräsin jokaiselle teemalle sopivat laulut ja harjoitukset, joita oli testattu käytännössä.

Keskeisenä ajatuksena oli luoda helppokäyttöinen kokonaisuus, jossa jokainen teema sisältää selkeän rakenteen: alkulaulun, teemaan liittyvät laulut ja leikit sekä loppulaulun. Näin kasvattajat saivat valmiin rungon musiikkituokioihin ilman, että heidän täytyy itse etsiä ja suunnitella sisältöjä erikseen.

Huhtikuun jälkeen keskityin materiaalin rakenteen hiomiseen ja visuaaliseen toteutukseen. Halusin, että materiaalipaketti olisi selkeä ja visuaalisesti houkutteleva, joten päätin toteuttaa sen Canva-suunnittelutyökalulla. Huhtikuun aikana teemat oli valittu sekä testattu lapsiryhmässä, tämän jälkeen lähdin työstämään materiaalipakettia Canva-työkalun avulla. Halusin materiaalipaketista visuaalisesti houkuttelevan näköisen. Toukokuussa ryhdyin etsimään Spotifyihin teemojen alle sopivia lauluja, tein soittolistat ja kesän aikana kuvitin Spotifyin soittolistoihin kansikuvat.

Touko–kesäkuussa aloitin Spotify-soittolistojen koostamisen. Jokaiselle teemalle luotiin oma soittolista, johon valittiin lauluja, jotka olivat saaneet eniten palautetta lapsilta ja kasvattajilta. Soittolistojen tarkoituksena oli tehdä materiaalista helposti hyödynnettävä niin, että musiikki olisi saatavilla yhdellä klikkauksella ilman tarvetta etsiä kappaleita eri lähteistä, eikä kasvattajien tarvitsisi stressata omia laulutaitojaan.

Kesän aikana viimeistelin materiaalia palautteen pohjalta ja tarkistin, että kaikki osiot olivat johdonmukaisia ja helppokäyttöisiä. Samalla varmistin, että sisältö oli varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukainen ja tukee monipuolisesti lasten oppimista ja osallisuutta.

Valmis "Seikkailu musiikkimaahan" -materiaalipaketti koostui seuraavista osista: Johdanto materiaaliin ja ohjeet sen käyttöön, valmiit musiikkituokioiden suunnitelmat eri teemoista. Spotify-soittolistat kullekin teemalle. Teemassa on Qr-koodi, jonka skannaamalla pääsee suoraan soittolistaan.

Kun materiaali oli valmis, esittelin sen toimeksiantajalle ja varhaiskasvatuksen henkilöstölle, jotka antoivat siitä palautetta. Kasvattajat kokivat materiaalin käytännönläheiseksi ja helpoksi ottaa käyttöön. He erityisesti arvostivat sitä, että soittolistat ja valmiit tuokiorungot säästävät aikaa ja madaltavat kynnystä musiikin hyödyntämiseen arjessa. Miinuksena oli, että kaikilla ei ole käytössä Spotifyä, jolloin laulut pitäisi etsiä esimerkiksi YouTubesta.

Saamani palautteen perusteella materiaalin jatkokehittämiseen on useita mahdollisuuksia. Yksi idea on laajentaa materiaalipakettia uusilla teemoilla tai tehdä laulukortit, vaikka laulupussiin. Kokonaisuudessaan kehittämistyö onnistui hyvin, ja lopputuloksena syntyi helposti käytettävä materiaalipaketti, joka tukee varhaiskasvatuksen musiikkikasvatusta ja edistää sekä lasten että kasvattajien musiikillista osallisuutta.

4.2 Käytetyt kehittämismenetelmät ja tiedonkeruun hyödyntäminen

Kehittämistoiminnan kohdalla ensisijaisena tavoitteena on tyypillisesti jonkin konkreettisen asian tai toiminnan kehittäminen. Kehittämistoiminnassa voidaankin oppimisen ja uudelleen tekemisen näkökulmasta nähdä monia innovatiivisuuden piirteitä. Siinä voidaan hyödyntää tutkimuksellisia menetelmiä, kuten esimerkiksi tiedonkeruumenetelmistä kyselyitä, haastatteluja tai havainnointia. Näiden tarkoituksena on pyrkiä tuottamaan kehittämisen kannalta oleellista tietoa. (Salonen ym. 2017, 34–35.) Opinnäytetyössäni käytin pääsääntöisesti osallistavia menetelmiä, jotka ovat keskustelua edistäviä, kuten dialoginen keskustelu, aivoriihi sekä teemahaastattelu. (Salonen ym. 2017, 55.)

Opinnäytetyöni oli kehittämistyö, jossa käytettiin laadullisia tutkimusmenetelmiä. Kehittämistyö ei voi onnistua yksin, vaan työntekijöillä on oikeus ja velvollisuus osallistua muutoksen toteuttamiseen. Ilman heidän panostaan kehittämisen lopputulos ei ole luotettava. Tämä perustuu näkemykseen ihmisestä aktiivisena,

kykenevänä ja osaavana toimijana. Parhaimmillaan kehittämisprosessi voimaannuttaa osallistujia. Henkilöiden osallistumista voidaan tukea ja edistää käyttämällä aktivoivia ja havainnollistavia menetelmiä. (Salonen ym. 2017, 39.) Ideointivaiheessa on tärkeää ottaa mukaan mahdollisimman laajasti eri henkilöitä ja asianosaisia, jotta erilaiset näkökulmat tulisivat huomioiduiksi. Osallistumismahdollisuuksien tarjoaminen lisää myös ihmisten motivaatiota ja kiinnostusta kehittämistoimintaan, kun heidän näkemyksensä ja käsityksensä otetaan huomioon. (Salonen ym. 2017, 58.)

Dialoginen keskustelu on avointa ja suoraa vuoropuhelua, jossa pyritään saavuttamaan yhteinen ymmärrys. Siinä hyväksytään, että ihmisillä on erilaisia näkökulmia, eikä kenenkään näkemys edusta koko totuutta. Eri näkökulmille annetaan tilaa, ja tilannetta tarkastellaan yhdessä. Aidon dialogin avulla voidaan hyödyntää ihmisten osaamista, motivaatiota ja luovuutta. (Salonen ym. 2017, 34–35.)

Aivoriihi on luova ongelmanratkaisumenetelmä, jonka tavoitteena on tuottaa runsaasti ideoita turvallisessa ja osallistavassa ympäristössä. Menetelmä perustuu ajatukseen, että mitä enemmän ideoita syntyy, sitä todennäköisemmin niiden joukossa on laadukkaita ja toteuttamiskelpoisia ratkaisuja. Aivoriihen vahvuutena on sen kyky synnyttää uusia ajatuksia toisten ehdotusten pohjalta, mikä myös kehittää osallistujien ajattelutaitoja ja avartaa näkökulmia käsiteltävään aiheeseen. (Salonen ym. 2017, 83.)

Vierailin Kosken TI varhaiskasvatuksen Tutkijoiden, Etsijöiden ja Vaeltajien tiimeissä helmikuun aikana. Tiimeissä oli varattu aikaa keskustelulle noin 15 minuuttia, ja olin etukäteen pyytänyt tiimejä pohtimaan mahdollisia esiin nousevia teemoja. Jokaiseen tiimiin kuului varhaiskasvatuksen opettaja sekä kaksi varhaiskasvatuksen lastenhoitajaa. Aivoriihessä sain kokoon tulokset siitä, millaisia teemoja kasvattajat toivoivat materiaalipakettiin. Havainnoin keskusteluja ja kirjasin ylös esiin nousevat teemat, ja lopulta kokosin kaikki eniten toivotuimmat teemat yhteen. Lapsilta ja kasvattajilta saadun palautteen myötä pääsin kokoamaan materiaalipakettiin kiinnostavia musiikkiteemoja.

Teemat muodostuivat kasvattajien toiveista, lasten mielipiteistä sekä omista havainnoistani. Esiin nousseet teemat olivat: tunteet, sadut, eläimet, ötökät, avaruus ja kulkuneuvot, sormileikit ja leikkilaulut, numerot, muodot, värit, aistit, perhe, arjen tilanteet, rytmirinkula, soitinlaulut, talvi, joulukalenteri, top lastenmusiikki sekä rauhoittuminen. Moni tiimi ehdotti samoja teemoja, mikä vahvisti niiden merkityksellisyyttä.

Teemahaastattelussa kysymyksiä ei välttämättä tarvitse muotoilla tarkasti etukäteen tai niitä ei esitetä aina samassa muodossa. Ensin tutkijan tulee perehtyä tutkimusaiheeseen liittyvään kirjallisuuteen, sen jälkeen hän valitsee oman näkökulmansa ja keskeiset kysymyksensä sekä määrittelee tutkimuksen kannalta tärkeimmät teemat. Haastattelija esittää kysymyksiä vapaasti muotoillen näiden teemojen pohjalta. (Hirsijärvi & Hurme 2001).

Teemahaastattelun suosio perustuu siihen, että se antaa haastateltaville vapauden ilmaista ajatuksiaan omalla tavallaan. Teemoihin keskittyvän haastattelun tuloksia on myös suhteellisen helppo analysoida teemoittain. On kuitenkin tärkeää huomata, että tutkijan etukäteen asettamat teemat eivät välttämättä ole samoja kuin ne, jotka nousevat esiin aineiston analyysin aikana ja osoittautuvat merkityksellisiksi aineiston jäsentämisessä. (Hirsijärvi & Hurme 2001).

Järjestin Vaeltajien ryhmän lapsille viisi teemallista musiikkituokiota, joissa esittelin lapsille mahdollisimman monipuolisesti erilaisia teemaan sopivia lauluja, joita voi käyttää varhaiskasvatuksen musiikkituokioissa. Tuokion jälkeen kysyin lapsilta, mistä teeman lauluista he pitivät. Oman mielipiteensä lapset saivat antaa hymynaamatikuilla, joissa oli keltainen hymynaama ja punainen surunaama. Näin lapset pystyivät antamaan laulun jälkeen välittömän palautteen. Opinnäytetyön tarkoituksena oli saada kasvattajat innostumaan musiikkituokioiden pitämisestä. Materiaalipaketin nimeksi muodostui ”Seikkailu musiikkimaahan”, ja siitä tehtiin värikäs ja sadunomainen kokonaisuus.

Sormileikkilaulut

Ensimmäisenä testattiin "sormileikki -laulut. Tuokion tavoitteena oli tutustuttaa lapset erilaisten laulujen ja leikkien äärelle, joissa käytettiin käsiä

leikkivälineenä. Tuokion alussa kerroin lapsille, mitä tuokio pitäisi sisällään. Sormileikkilaulusta olin tehnyt Canvalla kuvat, jotka laitoin pussiin. Omalla vuorollaan lapset saivat ottaa pussista laulun, joka leikittiin ja laulettiin.

Tuokio alkoi alkulaululla "Kiva kun oot täällä", jota käytetään kaikissa tuokioissa. Ensimmäisenä pussista tuli laulu "5 vauhtiveikkoa", jossa minä annoin mallia, kuinka laulu laulettiin ja leikittiin yhdessä. Toisena pussista tuli "10 maukasta makkaraa", ja kolmantena "Missä on peukalo", jossa lapset pääsivät mukaan entuudestaan tuttuun sormileikkiin. Neljäntenä pussista nousi "5 pientä dinoa", tämä oli tuttu muunnelma laulusta 5 pientä ankkaa. Viideslaulu oli vauhdikkaampi sormileikki "Heikki ja Kaija, joka on ollut lasten suosiossa jo koko viime vuoden. Loppulauluna lauloimme ja leikimme kappaleen "Soittorasia", ja tämä laulu päättää jokaisen musiikkituokio kerran.

Lapset osallistuivat tuokioon innokkaasti, mutta näiden laulujen lisäksi oli muutama muukin laulu, joka teki tuokiosta aika pitkän. Jokaisen laulun kohdalla lapsi sai näyttää punaista hymynaamaa, jos ei pitänyt laulusta tai vihreää hymynaamaa, jos piti. Kirjasin äänet ylös papereille. Yllä olevat viisi laulua saivat eniten vihreitä hymynaamoja.

Eläimet

Tuokio alkoi alkulaululla "Kiva kun oot täällä", joka johdatti lapset musiikin maailmaan ja jokainen tuli huomioiduksi. Seuraavaksi siirryimme kappaleeseen "Pienet sammakot", jossa lauloimme ja leikimme yhdessä. Lapset saivat kokeilla marakaseja laulun aikana, ryhmän toinen kasvattaja jakoi kaikille soittimet ja keräsi ne laulun päätteeksi pois. Kolmantena lauluna oli "5 pientä ankkaa", jossa lapset saivat osallistua leikkiin laskemalla sormia laulun mukana.

Neljäs kappale oli "Faaraon kissa", jonka aikana liikuimme tilassa kissan tavoin ja nostimme jalan pystyyn, kun laulussa laulettiin "häntä pystyssä". Tämän jälkeen lauloimme laulun "Suomalainen metsä", mukana tuokiolla oli tabletti, josta katsoimme tukiviittomat laulun tueksi. Lopetimme jälleen tuttuun "Soittorasia" kappaleeseen, joka tarjosi lapsille mahdollisuuden rauhoittua tuokion päätteeksi.

Tällä kertaa lapset saivat antaa hymynaamoilla äänensä lauluille tuokion päätyttyä, yllä olevat neljä laulua valikoituivat tähän tuokioon. Lapset osallistuivat tuokioon jälleen aktiivisesti ja kertoivat, että oli kivaa, kun sai soittaa marakaseja.

Kulkuneuvot

Tuokio aloitettiin tutulla alkulaululla ”Kiva kun oot täällä”. Tätä tuokiota varten olin kerännyt lattialle erilaisia kulkuneuvoja ja lapset saivat vuorollaan valita niistä yhden, joka johdatti meidät laulun äärelle.

"Autolla ajetaan varovasti" laulu laulettiin, kun lapsi valitsi auton. Lapset leikkivät autojen ajamista istuen paikoillaan tehden käsillään ohjausliikkeitä ja lopulta kellahdettiin selälleen. Tämä nauratti kaikkia lapsia. Seuraavaksi lauloimme "Metrolla mummolaan" -laulun. Lattialta ei löytynyt metroa, mutta kaksi junaa joista toinen tarkoitti tätä laulua. Limpsimme ja lampsimme piirissä ympyrää sekä eläydyimme laulun sanoihin. Kolmantena kappaleena oli "Pienenpieni veturi," jossa lapset muodostivat jonon ja matkivat pientä veturia. Veturi kulki ympäri huonetta, ja jokainen sai vuorollaan olla jonon vetäjänä. Tämä toi leikkiin mukaan vuorottelun ja yhteistoiminnan elementin.

Seuraavaksi lapsi valitsi linja-auton ja lauloimme "Bussilaulu" -kappaleen. Istuimme piirissä lattialla ja leikimme matkustajia, keskityimme leikkimään laulunsanoja sekä rytmittelimme musiikin tahdissa. Traktori siivitti meidät "Maatilalle mennään" -laulun pariin. Lapset saivat rytmikapulat ja pääsivät soittamaan niitä kappaleen tahtiin. Rytmikapulat toivat tuokioon mukavaa vaihtelua ja lisäsi tuokioon rytmistä osallistumista. Lauloimme vielä kappaleen "Kulkuneuvoja," jossa leikimme, että matkustamme erilaisilla kulkuneuvoilla, kuten pyörillä ja laivoilla. Laulu tarjosi mahdollisuuden kokeilla monenlaisia liikkumistapoja ja antaa mielikuvituksen lentää. Tuokio päätettiin tuttuun "Soittorasia" lauluun.

Kun tuokio päättyi, lapset saivat antaa hymynaamoilla ääniä lauluille. Kappaleet, jotka saivat eniten ääniä, olivat "Pienenpieni veturi" ja "Maatilalle mennään." Lisäksi "Mikä se tuolla kolottaa" -laulu oli lasten mielestä erityisen hauska, vaikka kukaan ei äänestänyt sitä suosikikseen tällä kertaa. Lapset

nauttivat monipuolisesta tuokiosta, ja he olivat innoissaan siitä, että saivat valita kulkuneuvoja ja soittaa rytmikapuloita.

4.3 Kehittämistyön tuotos ja arviointi

Opinnäytetyöni tuotoksena syntyi Seikkailu musiikkimaahan, teemallinen materiaalipaketti, joka tukee varhaiskasvattajia 3–4-vuotiaiden musiikkituokioiden suunnittelussa ja toteutuksessa. Materiaalipaketin tavoitteena oli tehdä musiikkikasvatuksesta vaivattomampaa ja inspiroivampaa myös niille kasvattajille, joille musiikki ei ole ominta aluetta.

Seikkailu musiikkimaahan on visuaalisesti selkeä ja helposti hyödynnettävä materiaali, joka on jaettu eri teemojen mukaan. Kukin teema sisältää valmiita musiikkituokioiden suunnitelmia, joissa on ehdotuksia lauluista. Kaikissa tuokioissa on sama alku- ja loppu laulu. Lisäksi jokaiselle teemalle on luotu Spotify-soittolista, jotta laulut löytyvät helposti ja ne ovat nopeasti käytettävissä varhaiskasvatuksen arjessa. Materiaalin suunnittelussa on otettu huomioon varhaiskasvatuksen pedagogiset tavoitteet sekä lasten osallisuuden tukeminen.

Materiaalin teemat valikoituivat varhaiskasvatuksen henkilöstön ja lasten palautteen perusteella. Teemoja on yhteensä 19 ja yksi teema pitää sisällään listauksen lasten suosituimmista yhtyeistä. Materiaalipaketti on laadittu Canva-työkalulla, mikä mahdollisti selkeän ja visuaalisesti houkuttelevan ulkoasun. Tämä tekee siitä helposti lähestyttävän ja auttaa varhaiskasvattajia ottamaan sen käyttöön vaivattomasti.

Valmis "Seikkailu musiikkimaahan" -materiaalipaketti koostui seuraavista osista: alkusanat ja ohjeet sen käyttöön, valmiit musiikkituokioiden suunnitelmat eri teemoista, Spotify-soittolistat kullekin teemalle. Teemassa on Qr-koodi, jonka skannaamalla pääsee suoraan soittolistaan.

Kun materiaali oli valmis, esittelin sen toimeksiantajalle ja varhaiskasvatuksen henkilöstölle, jotka antoivat siitä palautetta. Kasvattajat kokivat materiaalin käytännönläheiseksi ja helpoksi ottaa käyttöön. He erityisesti arvostivat sitä, että soittolistat ja valmiit tuokiorungot säästävät aikaa ja madaltavat kynnyksiä

musiikin hyödyntämiseen arjessa. Miinuksena oli, että kaikilla ei ole käytössä Spotifyä, jolloin laulut pitäisi etsiä esimerkiksi YouTubesta.

Saamani palautteen perusteella materiaalin jatkokehittämiseen on useita mahdollisuuksia. Yksi idea on laajentaa materiaalipakettia uusilla teemoilla tai kuvittaa laulut, vaikka laulupussiin. Kokonaisuudessaan kehittämistyö onnistui hyvin, ja lopputuloksena syntyi helposti käytettävä materiaalipaketti, joka tukee varhaiskasvatuksen musiikkikasvatusta ja edistää sekä lasten että kasvattajien musiikillista osallisuutta.

Materiaali on tämän työn liitteenä. Seikkailu musiikkimaahan onnistui vastaamaan kehittämistyön lähtökohtiin hyvin. Materiaalipaketti tarjoaa selkeitä ja valmiita ratkaisuja musiikkituokioiden järjestämiseen, mikä helpottaa varhaiskasvattajien työtä ja kannustaa heitä käyttämään musiikkia monipuolisemmin lasten kanssa.

Toimeksiantajalta saamani palaute on ollut positiivista. Varhaiskasvatuksen henkilöstö on kokenut materiaalin hyödylliseksi ja erityisesti arvostanut sen selkeyttä sekä valmiita soittolistoja, jotka säästävät aikaa tuokioiden valmistelussa. Myös lasten osallisuuden huomioiminen kehittämisprosessissa on nähty arvokkaana, sillä se takaa, että materiaali perustuu myös lasten kiinnostuksen kohteisiin.

5 Kehittämistyön arviointi ja pohdinta

5.1 Kehittämisprosessin arviointi

Kehittämisprosessi eteni pääosin suunnitelman mukaisesti ja tarjosi arvokkaita oppimiskokemuksia niin ammatillisen kasvun kuin kehittämistyön toteutuksen näkökulmasta. Alkuvaiheessa tärkeintä oli hahmottaa kehittämistyön tavoitteet ja varmistaa, että materiaali vastaa varhaiskasvatuksen tarpeita. Keskustelut varhaiskasvatuksen henkilöstön kanssa olivat erityisen hyödyllisiä, sillä niiden kautta sain arvokasta tietoa siitä, millaisia musiikkikasvatuksen materiaaleja käytännössä kaivataan.

Kehittämisprosessin suurimpia onnistumisia oli lasten ja kasvattajien aktiivinen osallistuminen. Erityisesti lasten osallisuuden huomioiminen musiikkituokioiden suunnittelussa toi lisäarvoa kehittämistyölle. Hymynaamatestauksen avulla saadut palautteet varmistivat, että materiaalipaketin laulut ja teemat perustuivat aidosti lasten mielenkiinnon kohteisiin. Tämä menetelmä osoittautui toimivaksi tavaksi arvioida ja kehittää materiaalia, ja se voisi olla hyödyllinen myös tulevilla kehittämishankkeilla.

Haasteita ilmeni erityisesti tiedonkeruun alkuvaiheessa, kun pyrin keräämään mahdollisimman kattavasti tietoa varhaiskasvattajien toiveista. Keskusteluja oli aikataulullisesti haastavaa järjestää, sillä varhaiskasvatuksen arki on kiireistä, eikä ylimääräistä aikaa aina ollut helposti saatavilla. Myös materiaalipaketin visuaalinen toteutus vaati aikaa ja teknistä osaamista, mutta lopulta Canvan käyttö mahdollisti selkeän ja houkuttelevan lopputuloksen.

Prosessin aikana opin, kuinka tärkeää on kuunnella eri osapuolia ja luoda kehittämistyötä saadun palautteen perusteella. Opinnäytetyöprosessi vahvisti myös kykyäni työskennellä pitkäjänteisesti ja tehdä suunnitelmallista kehittämistyötä. Lisäksi opin, että kehittämishankkeessa tarvitaan joustavuutta – aina kaikki ei suju täysin alkuperäisen suunnitelman mukaan, mutta tärkeintä on löytää ratkaisuja ja viedä prosessia eteenpäin.

Kokonaisuudessaan kehittämisprosessi oli antoisa ja vahvasti ammatillista osaamistani.

5.2 Kehittämistyön eettisyys ja luotettavuus

Kehittämistyön luotettavuutta voidaan lähestyä ymmärtämällä sen olevan joukko erilaisia tutkimustapoja ja -menetelmiä. Se toimii strategiana, jonka avulla tarkastellaan ilmiöitä monipuolisesti. Kehittämistyön tulosten luotettavuuden arvioinnissa korostuvat tarkka dokumentointi tuloksista, käytetyistä menetelmistä ja tiedonkeruusta, sillä luotettavuuden arviointi ilman täsmällistä kirjaamista on haastavaa. Objektivisuus on keskeistä, jotta tulkinnat perustuvat puhtaasti aineistoon. Tavoitteena on ilmiöiden syvälinen ymmärtäminen ja selittäminen. (Kananen 2009, 88, 98–99.)

Tekijän on käytettävä eettisesti hyväksyttäviä tiedonhankinta- ja tutkimusmenetelmiä, jotka perustuvat tieteen yhteisön hyväksymiin periaatteisiin. Tämä varmistaa, että kerätty tieto on luotettavaa ja kestää kriittisen tarkastelun. Hyvän tieteellisen käytännön noudattaminen edellyttää myös rehellisyyttä, tarkkuutta ja läpinäkyvyyttä kaikissa kehittämistyöhön liittyvissä vaiheissa. (Vilkkä 2021, 41.)

Kehittämistoiminnassa luotettavuus tarkoittaa ensisijaisesti tiedon käytettävyyttä ja sovellettavuutta. Kehittämistyössä kerätyn aineiston tulee olla paitsi paikkansapitävää myös tarkoituksenmukaista ja hyödyllistä sen kohderyhmälle. (Toikko & Rantanen 2009, 121.)

Opinnäytetyön luotettavuuden arviointi perustuu käytetyn menetelmän, tiedonkeruun ja tulosten huolelliseen dokumentointiin. Tutkimukseen on kirjattu sen eri vaiheet sekä arviointi ja tulokset. Arviointiin on kirjattu lapsilta sekä kasvattajilta saadut palautteet. Tuokiolle osallistuneet lapset antoivat palautteen, jokaisen tuokio kerran jälkeen tai sen aikana. Lopullisia tuokioita on muutettu saadun palautteen myötä.

En tarvinnut tutkimuslupaa tehdessäni tätä opinnäytetyötä, tuokiot olivat osana arkea ja sen toimintaa. Lasten tai kasvattajien henkilöllisyys ei tule näkyviin

millään tavalla tässä tutkimuksessa. Lapset saivat itse päättää kertovatko he mielipiteensä musiikkituokioista. Noudatan vaitiolovelvollisuuden periaatteita työssäni. Lähdeaineiston valinnassa olen pyrkinyt kriittisyyteen ja luotettavuuteen. Ensisijaisina lähteinä käytin kirjallisuutta, ja verkkolähteitä hyödynsin harkiten. Verkkolähteistä suosin e-kirjoja, lainsäädäntöön perustuvia tekstejä sekä sosionomikoulutuksessa käytettyjä asiantuntijalähteitä.

5.4 Ammatillinen kasvu ja jatkokehittäminen

Opinnäytetyöprosessin aikana ammatillinen identiteettini varhaiskasvattajana ja varhaiskasvatuksen sosionomina on vahvistunut. Kehittämistyö on tarjonnut mahdollisuuden syventyä musiikkikasvatuksen merkitykseen ja sen monipuolisiin hyödyntämismahdollisuuksiin varhaiskasvatuksen kontekstissa. Lisäksi työ on laajentanut ymmärrystäni varhaiskasvattajien roolista, ja tarpeista musiikkikasvatuksen toteutuksessa sekä vahvistanut valmiuksiani kehittää pedagogista toimintaa.

Varhaiskasvatuksen sosionomin kompetensseihin kuuluu muun muassa lasten hyvinvoinnin, osallisuuden ja yhdenvertaisuuden edistäminen sekä pedagoginen kehittäminen. (Varhaiskasvatuksen sosionomikompetenssit 2023). Tämä opinnäytetyö on vahvistanut näitä kompetensseja erityisesti kahdella tavalla. Ensinnäkin olen oppinut suunnittelemaan ja toteuttamaan kehittämishankkeen, joka vastaa varhaiskasvatuksen henkilöstön tarpeisiin ja tukee heidän ammatillista osaamistaan. Toiseksi olen syventänyt ymmärrystäni siitä, miten musiikki tukee lasten kokonaisvaltaista kehitystä – niin kognitiiviselta, sosiaaliselta kuin emotionaaliseltsikin kannalta.

Opinnäytetyön aikana olen huomannut, että kehittämistyö ja uuden materiaalin luominen vaatii pitkäjänteisyyttä, luovuutta ja yhteistyötaitoja. Prosessin aikana vahvistui ymmärrykseni siitä, kuinka tärkeää on kuunnella sekä lapsia että varhaiskasvattajia ja ottaa heidän näkemyksensä huomioon suunnittelutyössä. Erityisesti lasten osallisuuden huomioiminen antoi arvokasta tietoa siitä, mitkä menetelmät ja laulut kiinnostavat heitä aidosti. Tämä kokemus on auttanut

minua kehittymään joustavammaksi ja rohkeammaksi kokeilemaan uusia pedagogisia lähestymistapoja.

Kehittämisprosessin aikana olen myös oppinut, että vaikka itselleni musiikki on vahvuus ja muille välttämättä ei, voi kasvattaja silti toimia musiikkikasvatuksen edistäjänä. Musiikkikasvatuksen toteuttaminen ei vaadi musiikillista erityisosaamista, vaan innostusta ja avoimuutta kokeilla erilaisia tapoja käyttää musiikkia arjessa. Tämä havainto tukee varhaiskasvatuksen sosionomin kompetenssia osallisuuden ja pedagogisen toimintakulttuurin kehittäjänä.

Tulevaisuudessa materiaalia voidaan hyödyntää laajemmin Kosken TI varhaiskasvatuksessa ja mahdollisesti myös muissa varhaiskasvatuksen yksiköissä. Seikkailu musiikkimaahan -materiaalipaketti on suunniteltu helposti käyttöön otettavaksi, ja se voi toimia varhaiskasvattajien apuna erityisesti silloin, kun musiikkikasvatus ei kuulu heidän vahvuusalueisiinsa.

Kaiken kaikkiaan opinnäytetyöprosessi on vahvistanut käsitystäni siitä, että varhaiskasvatuksen sosionomi voi toimia monipuolisesti kehittäjänä, innovaattorina ja pedagogisena tukena tiimissään. Se on myös osoittanut, että musiikkikasvatus voi olla saavutettavissa kaikille varhaiskasvattajille, kun sille tarjotaan helppokäyttöisiä ja inspiroivia työkaluja.

Lähteet

Hallam, S. & Himonides, E. 2022. The Power of Music: An Exploration of the Evidence. Open Book Publisher š: Cambridge, UK. Viitattu 14.5.2024

Hurme, H. & Hirsjärvi, S. 2001. Tutkimushaastattelu: teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.

Turja, L. 2020. Lasten osallisuus varhaiskasvatuksessa. Teoksessa Hujala, E. & Turja, L. (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. Juva: Bookwell Oy. s.131–132.

Kananen, J. 2009. Toimintatutkimus yritysten kehittämisessä. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 101.

Krokkfors, M. 2017. Laulaminen – helppoa kuin hengittäminen. Teoksessa Lindberg-Piiroinen, A. & Ruokonen, I. (toim.) Musiikki varhaiskasvatuksessa – käsikirja. Helsinki: Classicus. s.159–176.

Lindberg-Piiroinen, A. & Ruokonen, I. 2017. Musiikki varhaiskasvatuksessa käsikirja. Tallinna: Paino Printall.

Luukkala, M. & Grahn, P. 2018. Musiikin varhaiskasvatuksen käsikirja musiikkimatkailejoille. Helsinki: Suomen musiikkimatka Oy.

Nivala, E. & Ryyänen, S. 2024. Sosiaalipedagogiikka: Kohti inhimillistä yhteiskuntaa ja kestäväää elämää. Toinen, uudistettu laitos. Helsinki: Gaudeamus.

Helenius, A. & Korhonen, R. 2011. Leikistä kieleen. Teoksessa M. Nurmilaakso & A-L. Välimäki (toim.) Lapsi ja kieli. Kielellinen kehittyminen varhaiskasvatuksessa. THL. Helsinki: Unigrafia Oy – Yliopistopaino. S. 62–69

Opetushallitus. 2022. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022. Viitattu 9.3.2025. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2022_2.pdf

Paasolainen, T. 2017. Musiikki-iloa kymmenen kiloa. Uusia lauluja, musiikkiliikuntaa ja leikkejä kaikille lapsiryhmissä työskenteleville. 3. painos. Omakustanne.

Piispanen, U. 2019. Muskarisoppa. Lasten keskus. Latvia.

Salonen, K. 2013. Näkökulmia tutkimukselliseen ja toiminnalliseen opinnäytetyöhön. Opas opiskelijoille, opettajille ja TKI-henkilöstölle. 2013. Turun ammattikorkeakoulun puheenvuoroja 72. Tampere: Suomen Yliopistopaino Oy - Juvenes Print Oy. Saatavissa: [isbn9789522163738.pdf \(turkuamk.fi\)](#)

Salonen, K., Eloranta, S., Hautala, T. & Kinon, S. 2017. Kehittämistoiminta ja kehittämisen menetelmiä ammatillisessa korkeakoulutuksessa. Turun ammattikorkeakoulun oppimateriaaleja 108. Tampere: Suomen Yliopistopaino Oy. Saatavissa: [isbn9789522166494.pdf \(turkuamk.fi\)](#)

Seppänen, E.; Lindeberg-Piiroinen, A. & Tarvonen, L. 2017. Soittaminen. Teoksessa Lindberg-Piiroinen A. & Ruokonen I. (toim.) Musiikki varhaiskasvatuksessa – käsikirja. Helsinki: Classicus. s. 213–278.

Toikko, T. & Rantanen, T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Tampere: Tampere University Press. Saatavissa: https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/100802/Toikko_Rantanen_Tutkimuksellinen_kehittamistoiminta.pdf

Varhaiskasvatuslaki 540/2018. Finlex. Saatavissa: <https://www.finlex.fi> Viitattu 28.12.2024

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022. Opetushallitus. WWW-dokumentti. Saatavissa: https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2022_2.pdf viitattu 16.12.2024.

Varhaiskasvatuksen sosionomikompetenssit. 2023. Saatavissa: <https://www.sosiaalialanamkverkosto.fi/wp-content/uploads/2023/12/Varhaiskasvatuksen-sosionomikompetenssit-2023.pdf>. Viitattu 12.1.2025.

Vilka, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Vilka H. 2021. Tutki ja kehitä. Jyväskylä: PS-Kustannus

Kasvattajille esitetyt haastattelu kysymykset

Millaisia teemoja toivotte materiaalipakettiin?

Onko jokin tietty teema, jota haluaisitte käsitellä enemmän musiikin kautta, mutta lauluja on vaikea löytää?

Mitä toivoisitte valmiilta materiaalilta? Esim. valmiit laululistat, musiikkileikit jne.

Onko joitakin teemoja, joiden käsittelyä musiikin keinoin toivotte?